

הַמִּתְנָה וְהַכְפָּר לְדַע עַל־מַמְסָם

סֵפֶר

זִכְרוֹן הַקְּדוֹשׁ

עִם בְּאוּר
הַתְּפִלָּה וְהַכְּבוֹד

עֵיר וְקִרְיַת שֶׁמֶן שְׂמֵי הַנְּהִי

בְּרַחֲמֵי הַשָּׁמַיִם לְפָנֵינוּ

מֵאִמֵּר לְפִרְשֵׁת כִּי תִבֵּא

בְּהוֹצֵאת יְשִׁיבַת "אֲבִיר יַעֲקֹב"
מוֹסְדוֹת "אוּר מֵאִיר שְׂמֵחָה" נִהְרִיָּה
עַל שֵׁם כ"ק אֲדֹמוֹ"ר רַבֵּי מֵאִיר אֲבִיחַצִירָא זִע"א

מִהַדוֹרֵת קֶרֶן טַלְלֵי בְּרַחֲמֵי

על ידי התשובה יכול להפוך את יצרו לקדושה

פקודא בתר דא, לישא אנוסתו, דנדאי אנוסה אית מתרין סטרין, אנוסה ברחימו דיליה לגבה, ואיהי לא רחימת ליה, ואית אנוסה דרחימת איהי ליה, ודחילת לאדונוגא עמיה בלא קדושין וברכה, ואיהי לא בעאת, אם היא הדיוטא לגביה 'ולו תהיה לאשה' (דברים כב יט).

הפקד והפבור

אחר שביאר דין המפתה נערה שצריך לישאנה, מבאר עוד מצות המאנס שישא אנוסתו, ומבאר שזה באנוסה שרוצה שישאנה בהיתר ומחוייב לקדשה לו, אבל אם אינה רוצה כלל פטור מלישאנה וב' דרגות אלו ישנם בנשמה לגבי הגוף והיצר הרע, ובכח האדם לתקן את נשמתו ואת היצר הרע שתחת שיהיה שד, יתהפך לשדי, ומתחבר עם נשמתו. אמנם אם לא חוזר בתשובה נאמר עליו 'והוא יצא בגפו' שנשאר בלא תיקון.

מבאר שתי דרגות באנוסה.

להתחבר אליו בלא קידושין וברכה, ואיהי לא בעאת - והיא לא רוצה בלא היתר, ואז הדין שאפילו אם היא הדיוטא לגביה - אם היא הדיוטא לגביו, כלומר שהיא בעלת מוסף, מצווה הוא לישאנה, 'ולו תהיה לאשה' לא יוכל לשלחה כל 'קמי' (דברים כב יט).

פקודא בתר דא - אחר ציווי התורה על המפתה לישא את המפותה, צייתה התורה לישא אנוסתו - שישא אדם את אנוסתו, ומבאר דנדאי אנוסה אית מתרין סטרין - שודאי יש אנוסה מב' צדדים, היינו שיש אנוסה ברחימו דיליה לגבה - שהיא אהובה אצל המאנס, ואיהי לא רחימת ליה - והיא אינה אהבת אותו ואזי אינו מחוייב לישאנה, ואית אנוסה דרחימת איהי ליה - ויש אנוסה שהיא אהבת אותו ורוצה להתחבר אליו, ודחילת לאדונוגא עמיה בלא קדושין וברכה - אבל היא יראה

אחר שביאר ב' האופנים באנוסה והוא מבחינת הגוף, עוד מבאר דרגות אלו בנשמה, כי המאנס הוא היצר הרע שמכריח את הנשמה לעבור על רצון ה' ועל ידי שאינה שומעת לו גם הוא נתקן עמה.

ויש בזה ב' דרגות יש נשמה שחוצבה ממקום קדוש מאוד ואינה רוצה להתחבר עם היצר כלל, ועל זה לא נאמר שתהיה לו לאשה, כי היא אינה חפוצה בו כלל, ולא תרצה להתחבר עם היצר גם אחר שיטהר. אמנם יש נשמה ממקום הקרוב אל הקליפה ורוצה להתחבר

מקורות וצייונים

וביאר רש"י (שם ד"ה שותה), ישתה בכלי שבחר בו לשתותו כלומר כל כרחו ישאנה כדכתיב 'לא יוכל לשלחה' ע"כ. וכתב הגר"א, וזה כשרוצה בהיתר על ידי קידושין אבל אם היא אינה רוצה כלל, כמו הגון הראשון אזי אינו מחוייב לישאנה. ג. על פי הגר"א. שהדיוטא היא בעלת מוס, ועל זה נאמר במשנה במסכת כתובות אונס שותה בעציצו וכו'. והיינו שמחוייב לישא אותה. וברמ"ז ביאר ש'הדיוטא היא' משום שאינה רוצה להתחבר עמו בלא קידושין כיון שעל ידי הנות מתבהר בעיניו והיא כהדיוטא והרי היא אנוסה בידו, שהרי רוצה רק עם קידושין ועל זה נאמר 'ולא יוכל לשלחה' היינו שמחוייב לקדשה לו כדי להפיס דעתה.

א. ז"ל הרמב"ם (נערה בתולה פ"א ה"ג): אבל האנוסה שלא רצת היא או אביה להנשא לאונס, הרשות בידם ונותן קנס, רצת היא ואביה ולא רצה הוא, כופין אותו וכונס ונותן קנס שנאמר (דברים כב טז) 'ולו תהיה לאשה' הרי זו מצות עשה, אפילו היא חגרת או סוכה או מצודעת כופין אותו לכנוס ואינו מוציא לרצונו לעולם שנאמר (שם) 'לא יוכל שלחה כל ימיו', הרי זו מצות לא תעשה. ב. בהגר"א גרס 'ואי היא לא בעאת' והיינו שאם היא לא רוצה להינשא לו בלא קידושין, אזי מחוייב הוא לקדשה ותהיה אשתו לעולם. וכמבואר בגמרא כתובות (לט). 'אונס שותה בעציצו ואפילו היא חגרת אפילו היא סומא ואפילו היא מוכת שחין'

ספר על ידי התשובה יכול להפוך את יצרו הזוהר

**בְּסִתְרֵי תוֹרָה אֵיךְ לְהַמְשִׁיל מִשָּׁל, נִשְׁמָתָא אֵיךְ דְּאִיְהוּ מְטְרוֹנִיתָא,
וְנִשְׁמָתָא אֵיךְ, דְּאִיְהוּ אִמָּה בְּגוֹן 'וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בְּתוּ
לְאִמָּה' (שמות כא ז), וְנִשְׁמָתָא אֵיךְ, דְּאִיְהוּ שְׁפָחָה הִדְיוּטָא דְּבַר נָשׁ.
אוֹף הָכִי, אֵיךְ דְּאִיְהוּ עֶבֶד שְׁפָחָה לְנַפְי נִשְׁמָתָא,**

הַפְתָּר וְהַפְּכוּד

שְׁפָחָה הִדְיוּטָא דְּבַר נָשׁ. ויש נשמה שהיא שפחת הדיוט, היינו נשמה שהיא מעולם העשייה שהיא המדרגה התחתונה שבאדם¹, אמנם על ידי מצוותיו יכול להעלותה לדרגת נשמה מאצילות².

אחר שביאר דרגות נשמת האדם, שיש שהיא מעולם האצילות ויש שהיא בבחינה אמה מעולם הבריאה, יבאר עוד בפירוט שתי בחינות אלו, שהנשמה שמהאצילות היא נשמה חדשה של אחיטא, והיא אינה רוצה להתחבר בגוף כלל, ואז הגוף עבד שלה, אמנם הנשמה שמהבריאה היא נשמה שבאה בגלגול, וחפיצה לרדק בגוף כדי ליתקן מחסטיאה, והיא נקראת 'אמה', ונחשב שהגוף עבד ליצר הרע מחמת חסטיא.

אוֹף הָכִי - כמו כן, יש שתי אופנים בגוף לגבי הנשמה³, והוא המשל המבואר לעיל שיש ב' דרגות בנשמה⁴. ומבאר האופן הראשון **אֵיךְ דְּאִיְהוּ עֶבֶד שְׁפָחָה לְנַפְי נִשְׁמָתָא -** יש

עם היצר, אך שרוצה שיהיה זה בהיתר, כדי שלא תתרחק מהקדוש ברוך הוא, וליצר רע יש חלק בנשמה זו כי הוא הגורם לה להטרה ואף הוא נתקן על ידה, ועל זה נאמר 'ולו תהיה לאשה', שהוא מתחבר עמה אחר הטהרה⁵.

בְּסִתְרֵי תוֹרָה - ועל דרך הסוד **אֵיךְ לְהַמְשִׁיל מִשָּׁל -** יש לנו להמשיל את האנוסה לנשמה, כי **נִשְׁמָתָא אֵיךְ דְּאִיְהוּ מְטְרוֹנִיתָא -** יש נשמה שהיא מבחינת המלכה והיינו מעולם האצילות⁶, **וְנִשְׁמָתָא אֵיךְ, דְּאִיְהוּ אִמָּה -** ויש נשמה שהיא מעולם הבריאה ונקראת 'אמה', **בְּגוֹן -** כעין שכתוב⁷ **'וְכִי יִמְכּוֹר אִישׁ אֶת בְּתוּ לְאִמָּה'** (שמות כא ז) ומרמז על הנשמה שבאצילות שנמכרה לאמה וירדה לעולם הבריאה⁸; **וְנִשְׁמָתָא אֵיךְ, דְּאִיְהוּ**

מקורות וציטוטים

1. על פי הרמ"ז, וז"ל: דאיהו אמה, ידוע שהיא מן הבריאה מבחינת בריאה. כגון 'וכי ימכור', לא אמר דאמר בה, שאין ענין אותו הפסוק אלא בשל האצילות היורדת למטה לבריאה, אבל מביא הפסוק להורות שהבריאה נקראת 'אמה'. דאיהו שפחה. ע"כ.
2. הרמ"ז מבאר שהם ג' דרגות, נשמה באצילות, אמה בבריאה, שפחה בעשייה. וכמו שכתב בפרי עץ חיים (שער הנוכה ופירוש פ"ו) וז"ל: תלגתא אינון, עבד שפחה אמה, כי אמה כבורסאי בבריאה, וז"א ועבד במט"ט ביצירה, ומלכות ושפחה בעשייה. וכל זה בנוקבא דועיר אנפין ע"כ.

3. הרמ"ז. והוא ביאור המאמר 'ונשמתא אית דאיהו שפחה' היינו שהם שהיא בחינת שפחה מעולם העשייה, מכל מקום נעשית **נשמתא** על ידי האדם שחוזרה ונתקשרה באצילות.

4. על פי הרמ"ז והגר"א. והיינו שכמו שיש ב' גוונים באנוסה לגבי האנוסה, שיש שהיא רוצה בו ועל זה נאמר 'ולו תהיה לאשה', ואף שהיא הדיוטא ובעלת מום, ויש שאינה רוצה בו כלל ואינו חייב לישאנה. כך יש ב' גוונים בגוף לגבי הנשמה. שיש אופן בו הנשמה אינה רוצה לידבק בגוף כלל, [והיא נשמה חדשה שאינה מוגלגלת. עפ"י הרמ"ז]. ויש נשמה שאינה חדשה ורוצה לידבק בגוף כדי להשתלם ולהתקן מחסטיאה אמנם חפיצה להתחבר בו בהיתר. והולך ומבאר הגוון הזה השני שכיון שהיא רוצה להידבק בו, על כן כשבאה בסוד הגלגול יכול היצר הרע לידבק בה, ואם חזרה בתשובה ותיקנה את מעשייה הרי היצר נתקן ומתחבר עמה, ונאמר בה 'ולו תהיה לאשה'.
5. הרמ"ז. וביאר שם ב' מיני האנוסות שהנשמה החדשה היא

ד. עפ"י הרמ"ז וז"ל: 'לישא את אנוסתו' וכו', ענין זה משל להמשיל, הנשמה כדמסיק לקמיה, והובעל אותה באונס הוא יצר הרע, כענין האנוסה ממש שעל ידי יצר הרע שבאיש זה נאנסה, ויש בחינות רבות בנשמות כדמסיק, יש נשמה שהיא חשובה ביותר ואין לה יחס ביצר הרע ולא דבקות עמו כלל, ולכן אינה רוצה לידבק בו אף אם יטיב היצר הרע דרכיו, היא אנוסות אנוסה עמו. והיצר הרע מפני שיקו לידבק בנשמה אונס אותה כאשר נבאר עוד. והיינו 'אנוסה ברחימו דיליה' וכו', ויש נשמה שמפני שהיא תחתונה מצד מטטרון⁹ מבחינתו הדבק בחוץ ששם קרובים הקליפות שמהם חציבת היצר הרע כאשר אבאר בענין שהיא חפצה בקורבת יצר הרע עמה, האמנם היא מפחדת שמה יחסיאנה מפני רוע תכונת מעשיו, וזהו אומרו 'דרחימת ליה' אמנם 'דחילת לאדוונג עימיה בלא קידושינ', דהיינו לקדש' בכל יום, ובלא בריכה דהיינו לברך את ה', ולכן אם בשניהם [לקדש ולברך את ה'] יטיב יצר הרע את מעשיו, דהיינו שיעבוד ה' בחומר בסוד המצוות המעשיות, אז 'ולו תהיה לאשה' יזכה יצר הרע בנשמה החיה וידבק עמה כיון שזכה וזיכה על ידי זיווגם יחד, ולכן נטהר יצר הרע על ידי הנשמה ונדבק עמה וזוכה אל הטוב והיינו 'לא יוכל לשלחה כל מינו' כדפירשנו. עכ"ל.

6. קרני אור, והרמ"ז כתב, נפש דאצילות, ובסולם כתב שנמשכת ממלכות דאצילות.

7. מביא ראיה שהבריאה נקראת אמה. ולא אמר שכתוב 'בה', כי אין פסוק זה נאמר על נשמה מעולם הבריאה, אלא על נשמה דאצילות היורדת בבריאה. הרמ"ז.

וְלִמְנִין נִשְׁמְתָא אִזְלָא בְרוּזָא דְגַלְגּוּלָא, תְּדָא הוּא דְכְתִיב (בראשית ה
 ט) 'וְלֹא מִצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְבָרָהּ וַיֵּצֵר הָרַע רְדִיף אֲבַתְרָהָא
 לְאֵעֲלָא בְּנוּפָא, דְאִיהוּ שְׂפָחָה לְנַבִּיָּה, וַיֵּצֵר הָרַע אִיהוּ שֵׁד יְהוּדִי.

הַקְּתָר וְהַכְּבוֹד

רודף אחריה כדי לְאֵעֲלָא בְּנוּפָא - להכניסה
 בגוף ולהחטיאה^ט, משום דְאִיהוּ שְׂפָחָה
 לְנַבִּיָּה^ט - שהגוף חומרי ונוטה לגשמיות והוא
 כשפחה לגבי היצר הרע^ט, אמנם להיותו קרוב
 אל הקדושה נתקן אף הוא על ידיה^ט, מפני
 שהוא קרוב אל הקדושה דְיֵצֵר הָרַע אִיהוּ
 שֵׁד יְהוּדִי^ט- שיצר הרע הוא 'שד' שהוא
 'יהודי', ומקורו מהקדושה, ולכן יכול להתקן על
 ידי הנשמה^ט.

שהגוף בבחינת עבד ושפחה לגבי הנשמה, והיינו
 שהנשמה חדשה ולא חטאה בגלגול קודם, ואזי
 נעשה הגוף עבד לשרת אותה^ט, וְלִמְנִין
 נִשְׁמְתָא אִזְלָא בְרוּזָא דְגַלְגּוּלָא - לפעמים
 כשהנשמה אינה חדשה^ט, ובאה בגלגול מחמת
 חטאיה, תְּדָא הוּא דְכְתִיב - וכמו שכתוב
 (בראשית ח ט) 'וְלֹא מִצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְבָרָהּ
 וַיֵּצֵר הָרַע רְדִיף אֲבַתְרָהָא - והיצר הרע

מקורות וצייונים

ושפחה ליצר הרע, והוא יכריח הנשמה להכנס בגוף כרצון בוראה.
 וכאן הוא סיום הקטע, ומתחיל קטע חדש 'לגבי דיצר הרע אית
 שד יהודי', שבכח הנשמה לשלוט על היצר הרע ועל הגוף ואזי הוא
 יתקן גם ליצר הרע, ואדרבה תחת שיחטיאנה הוא ישמור ויסייע
 אותה לכל תחטא, וזה בגלל שהוא שד יהודי.

אמנם בדפ"ר קרימונה הגירסא: דאיהו שפחה לגבי יצר הרע. אית
 שד יהודי, ומבואר שהגוף הוא שפחה ליצר הרע ואחר כך מבאר
 היות היצר הרע שד יהודי וכמו שיבואר לקמן.

וראה עוד בקרני אור כעין זה. ושם הגירסא דאיהי שפחה לגבי,
 וביאר שהיצר רודף אחר הנשמה לאעלה בגופא, שהנשמה צריכה
 להתחבר בגוף שיהיה שפחה אליה והיינו שהיא תשלוט בגוף
 ותעשה מצוות ותיתקן, וגם הגוף יתקן עמה. ע"כ דבריו. ולכאורה
 צריך לתקן הגירסא: דאיהו שפחה לגביה, דקאי על הנשמה
 ששולטת על הגוף והוא השפחה. ולהרמ"ז קאי על היצר הרע
 ששולט על הגוף.

יז. על פי הרמ"ק והרמ"ז בביאור הראשון. ועל כן בהתלבשה בגוף,
 שהוא עבד לגבי היצר הרע, הרי נכרך גם בנשמה ששם. אמנם
 בביאור השני ביאר ברמ"ז שהוא ענין אחד וקאי על היצר שרודף
 להכניס את הנשמה בגוף, והיצר מזמה בדעתו שהוא ישלוט עליה
 ויחטיאנה יותר, לא יתיה כן, שאדרבה הוא שומרה לכל תחטא, ואף
 הוא נתקן על ידה להיותו שד יהודי קרוב אל הקדושה.

יח. הרמ"ז.

יט. כמבואר בהערה לעיל, בדרך אמת גרס 'דיצר הרע איהו שד
 יהודי'. ובדפ"ר הגרסא 'דאיהו שפחה לגבי יצר הרע אית שד יהודי'
 ואינו מובן כל כך. ובקרימונה גרס 'דאיהו שפחה לגבי יצר הרע.
 אית שד יהודי' וגם בזה אינו מובן כל כך ההקשר.

כ. וכמבואר ברמ"ז ובברמ"ק, שבתחילה כוונת היצר להחטיא
 הנשמה בחינתה בגוף אמנם אחר ששולטת היא על הגוף ועל היצר,
 נעשה הוא מסייע לה לכל תחטא כי הוא שד יהודי. ועוד מבאר
 הרמ"ז, שהשד היהודי הוא מהתפשטות גבורות של עולמות

אנוסה שאינה חפיצה בגוף כלל, ואינה מתחברת עם היצר אמנם
 האנוסה השניה שהיא נשמה מגולגלת שצריכה לתקן את חטאיה
 על כן היא רוצה להכנס בגוף כדי להתקן. ואמנם גם היא מהאצילות
 אבל כשיורדת בסוד הגלגול בבריאה ונקראת שם 'אמה' ואזי נדבק
 בה היצר. והוא המשל המבואר במאמר.

יב. הרמ"ז לעיל בתחילת המאמר שיש ב' מיני נשמות, שגון
 האנוסה הראשונה היא נשמה חדשה היינו שאינה חפיצה להדבק
 ביצר כלל ולנשמה זו, הגוף הוא עבד שלה. וז"ל: 'ואיזה לא בעאת
 אם וכו', פי' שאינה חפיצה להבעל ממנו אם תשאר הדיוסא ושפלה
 לפניו וכו', ולכן 'ולו תהיה לאשה', בהויה דהיינו קידושין, כדי להפיס
 דעתה, שהרי היא חושקת בו לטובתה, כי היא הנוכרת לקמן שהיא
 המוגולגלת שמוכרח לה לחזור לגוף להשתלם, מה שאין כן הנשמה
 החדשה שאינה רוצה לירד מעולמה וכו', וזוהי האנוסה הראשונה
 דלא רחימת ליה, אבל זו השניה אוהבת את האדם אך שזתכה
 להשתלם בו. עכ"ל.

יג. והוא הגוון השני שבאנוסה שחפיצה לדבק בגוף רק רוצה שיהיה
 זה בחירתו, וכמו כן כשהנשמה אינה חדשה ומתגלגלת בגוף, ורוצה
 לידבק בו מחמת חטאיה כדי להתקן. הרמ"ז.

יד. בתקוני זוהר יתקון ו' (כג). הרמ"ז.

טו. וזה חממת שלישת החיצונים וכשמתלבשת בגוף נעשה היצר
 הרע כרוך ברגליה. רמ"ק. וכתב הרמ"ז שכוונת היצר להכניסה בגוף
 כדי להחטיאה ותהיה תחת רשותו.

טז. כן הוא ברמ"ז. וביאר שכאילו כתוב 'דאיהו שפחה לגביה/
 והיינו שהגוף בבחינת שפחה של היצר הרע כיון שהגוף חומרי ונוטה
 לגשמיות. ולא צריך לחזור ולהוכירו כאן בפירוש כיון שכבר מדובר
 על היצר הרע שאמר קודם לזה שהיצר רודף אחר הנשמה להכניסה
 בגוף שהוא עבד לגביו. וכעין זה הגרסא בדרך אמת.

וראה ברמ"ק שגרס 'ויצר הרע רדיף אבתרה לאעלא בגופא דאיהי
 שפחה [וצריך לומר דאיהו שפחה קאי על הגוף ולא על הנשמה]
 לגבי דיצר הרע אית שד יהודי' וביאר שם שהגוף הוא כסא ועבד

ספר על ידי התשובה יכול להפוך את יצרו היותר

וְנִשְׁמָתָא י', אָמָה הָעֵבְרִיָּה, וְכֵה הָהוּא שְׂר, אֲתִתְדַר
שְׂרִי, הַנְּטִיר לָהּ לְהֵיָא נִשְׁמָתָא, וְתָב כֵּה
בְּתִיבְתָא, וּמְכַרְךָ כֵּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא
בְּכַרְוֵךְ, וּמְקַדֵּשׁ כֵּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְשׁ קַדְשׁ קַדְשׁ,

הַקְּתָר וְהַכְּבוֹד

ואם תתחזק ותתגבר הנשמה עליו לטהרו, הרי **אֲתִתְדַר שְׂרִי** - בכוחה להפכו משד לשד"י^כ, ותחת שיחטיאנה, מסייע הוא לה, **דְּנְטִיר לָהּ לְהֵיָא נִשְׁמָתָא** - ונעשה שומר לאותה הנשמה^כ, **וְתָב כֵּה בְּתִיבְתָא** - ושב על ידה בתשובה, והתשובה היא מעולם הבריאה שהיא הבינה^כ, **וּמְכַרְךָ כֵּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל יוֹמָא בְּכַרְוֵךְ** - ומברך על ידה את הקדוש ברוך הוא בכל יום בברכות קריאת שמע^כ, **וּמְקַדֵּשׁ כֵּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְשׁ קַדְשׁ קַדְשׁ** - ומקדש את שמו של ה' בסדר

אחר שביאר היות ב' דרוגות בנשמה לגבי הגוף, שיש שאין חפיצה בו כלל, ויש שחפיצה בו כדי לתקן את חטאיה, ועל ידי תיקון הנשמה יתקון גם היצר הרע, יבאר עוד שכן הנשמה לתקן את הגוף הוא מהחכמה דאצילות שהיא אות יו"ד ומשם שורש הנשמה, ושם אין שליטה ליצר הרע, וזה כוחה להפכו מש"ד לשד"י על ידי אות יו"ד שלה.

וְנִשְׁמָתָא י' - והנשמה היא אות ל' שהיא מהחכמה שבאצילות שסודה י"א^כ, ושם אין שליטה לש"ד, אמנם כשירודת לבריאה ושם היא סוד **אָמָה הָעֵבְרִיָּה** - שכן נקראת הנשמה בעולם הבריאה^כ, **וְכֵה הָהוּא שְׂר** - וכשירודת, יורד עמה אותו השד הוא היצר הרע,

מקורות וציונים

וזה סוד מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קידושין יז), אמה העבריה אינה עובדת לא את ה' ולא את האל. ובנשמה זו נאמר 'לא תצא כצאת העבדים'. ע"כ. נמצא ביאור הכתוב 'וכי ימכור איש', היא החכמה שבאצילות שנקרא 'איש', 'את בתו לאמה', היא הנשמה מבינה דאצילות, ובינה יורדת לבריאה על ידי זעיר אנפין וזה נחשב שמכרה שם, 'לא תצא כצאת העבדים', היינו שאינה משעבדת לזעיר אנפין אף שאמא ירדה עמו לבריאה. ועל זה אמרו 'חז"ל שאמה העבריה (היא הנשמה שירדה בבריאה) אינה עובדת את ה' ולא זעיר אנפין, [אינה משעבדת לזעיר אנפין].

כג. הרמ"ז מבאר וז"ל: 'ונשמתא ל' אמה העבריה, פי' שרשה מקדושת האצילות שה' ש' שבשם, שנשתרבה לתוך פנימיות הבריאה היצ"ח' ש' לו התייחסות עמה בודאי שהוא מבחינתה הכמוסה בקלל' נוגה וכו', ואמנם הנשמה ב"י ש' לה כח בכח שרשה להתגבר על הש"ד ולקרבו אל הקדושה לצלל שד"י, ונעשה שומר לאדם, כי כך היא המדה שהגבורות הנמתקות הן תן המגינות ומושיעות. 'ותב בה בתיובתא', פי' שב עמה למקורה שהוא הבריאה, התבונה, ששם היא התשובה. עכ"ל.

כד. בדפ"ר גרס 'דנטיר לה בהייה נשמתא' וכתב בקרני אור שאינו מובן והגיה 'להייה נשמתא' וכן הוא בנדפס.

כה. כמו שכתוב (תהלים צא א) 'בצל שדי יתלונן'. על פי הרמ"ז.

כו. הרמ"ז.

כז. כמבואר בפרי עץ חיים (שער התפלה פ"ו) וז"ל: ובברכות קריאת שמע שלפניה ולאחריה נקראת ברכה דיליה, הם סוד יב"ק, י' יחוד. ב', ברכה. ק', קדושה. שהם כנגד הג' קצוות ראשונות. הברכה בחסד, הקדושה בגבורה, והיחוד בתמורה. ע"כ. וזאה ברמ"ז שהולך על דרך זה שהמלות נקראת ברכה בברכות קריאת שמע,

הקדושה ועל כן יש בו הכנה להתמתק עם כח התורה והחסדים. **ובענין** 'שד יהודי', איתא בווהר (ח"ג רגז) וז"ל: 'מארי מִשְׁנֵה, דְּאֵינֵן כְּמִלְאָכִים. מִשְׁמִשְׁיֵן לֹון שְׂדִים יְהוּדָא, דְּאֵינֵן לְשִׁמְיֵן בְּאוֹת שְׂדִי, וְאִית שְׂדִין וּמְזִקִין מִשְׁטָרָא דְּמִסְתָּבֵי, דְּאֵתְקִרְיָא שְׂדִים עוֹבְדֵי פִּכְכִים וּמְזִקֹות. וְזֵה לְעוֹמֵת זֵה עֵשֶׂה הַאֲלֵהִים' (קהל ז' יז). ע"כ. [בעלי המשנה שהם כמלאכים שהיו משמשים להם שדים יהודים, שהם רשומים באות ל' משם שד"י והיינו שנוספה להם אות ל' משד"י וחלף שהיו ש"ד, נעשו שד"י. ויש שדים ומזיקים מצד הטומאה שהם שדים גוים, וזה לעומת זה עשה האלקים].

ועוד כתב שם: **ואשְׁמְדָא מְלָכָא**, הוא וְכָל מִשְׁפָּחְתֵיהּ, קָא אִוְקִימָנָא דְּאֵינֵן שְׂדִין יְהוּדָא, דְּאֵתְפִפִּין בְּאוֹרֵיהֶּא, וּבְשִׁמְיֵן דְּאוֹרֵיהֶּא. ע"כ. [ואשמדאי המלך הוא וכל משפחתו הרי העמדנו שהם שדים יהודים שנכפס על ידי התורה ישמיותה]. ע"כ. וכתב בעץ חיים (שער מט' פרק ו) וז"ל: ונראה לי כי אשמדאי שד יהודי הוא קליפת נוגה ונוקבא דיליה היא לילי' זעירתא כנודע, אך שדים אחרוני הם משאר ג' קליפות. ע"כ. והוא ביאור המאמר שיש ביצר הרע חלק טוב ועל כן בכח הנשמה למושכו אל הקדושה לסייעה.

כא. הרמ"ז. וכתב הרמ"ק שלכן נקראת הנשמה ל' לפי שהיא כלולה מ"י מדות.

כב. הרמ"ז. וראה עוד בספר טעמי המצוות פרשת משפטים שכתב כי אמה העבריה סוד הבריאה שאינה עובדת לא את ה' ולא את הבת' וראה בליקוטי תורה פרשת משפטים שכתב 'וכי ימכור איש דא חכמה. 'את בתו לאמה' שהיא נשמה מבינה דאצילות, [ויודע שאימא מקננא בכורסייא והוא עולם הבריאה] ואף אם התגמל לא תרד למוטה בבריאה, ואינה משועבדת לזעיר אנפין ועם היות שאין אור דאמא יורד לבריאה כי אם על ידי זעיר אנפין.

ומיחד עמה לקודשא בריך הוא, בקריאת שמו.

מה דתנה איהו שד, אתהדר מלאך דידיה מטטרון, ואתהדר שדי,

הקתר והקבוד

קדושה דיוצר^כ, ומיחד עמה לקודשא בריך הוא, בקריאת שמו - ועמה מיחד את שמו של הקדוש ברוך הוא באמירת קריאת שמו^{כב}.

אחר שביאר שעל ידי קיום ברכה קדושה ויחוד, מחזיר את היצר הרע שהוא ש"ד לשם שד"י, והוא שומר את הנשמה, מכאן עוד שבד תהיה הנשמה מחוברת עמו לעולם ואף לעולם הבא, ואמנם אם לא עשה תשובה,

נאמר בו 'האשה וילדיה תהיה לאדוניה והוא יצא בגפו', שאינו מועיל לו כלום.
ועל ידי מעשים אלו, מה דתנה איהו שד - מה שהיה היצר הרע בבחינת ש"ד על ידי עוונותיו^{כא}, אתהדר מלאך דידיה מטטרון^{כב} - חוזר המלאך הממונה שלו להיות מטטרון^{כג}, ואתהדר שדי^{כד} - וחוזר על ידו להיות שם

מקורות וציונים

כדוגמת התחברות הו"ה עם אה"ה שהוא חיבור אבא ואימא, והוא חיבור כל אלו השמות יחד 'אה"ה הו"ה ואדנ"י'.

ל. ברמ"ק גרס 'ומה דהוה איהו שד'.

לא. הרמ"ז.

לב. ברמ"ק גרס: 'ומה דהוה איהו שד אתהור מלאך, דיריק מטטרון רוחא מיניה, ואתהור שדי דהכי סליק מטטרון בחושבן שד"י'. ע"כ. וביאר שחזרת היצר הרע שהוא ש"ד לשד"י, נעשה על ידי מטטרון ששמו כשם רבו שד"י, והוא מוריק עליו את רוחו, וקושר את הנשמה עם היצר הרע, וזה בכח תשובת האדם, אולם אם לא עשה תשובה והחטיא את הנשמה, הרי הוא אובד עם הנפש, וגורם שתהיה הנפש שד, והם הרשעים המזיקין.

לג. עפ"י הסולם. והיינו שקודם תשובתו היה היצר הרע נקרא שד מצד כח העוונות שבגפו, ועתה כשעשה תשובה ונפרד מהם, חוזר להיות המלאך שלו מבחינת מטטרון, וחוזר להיות שם שד"י.

לד. ברמ"ז ביאר המאמר על פי גרסתו: אתהדר מלאך מטטרון רוחא מיניה ואתהדר שד"י, וביאר שם שמלאך מטטרון הוא הממונה על היצר הרע, ובמטטרון יש אופן שיהיה חסר מהב' טטין שבשמו, ואז יש בו אחיזה לחיצונים, אמנם כשנשלם שמו עם הב' טטין אזי נקרא מטטרון בגימטריא שד"י, שהוא אור היסוד והוא הרוחא הפנימי שבמטטרון, ושלימות שמו הוא על ידי תשובת האדם ועל ידו חוזר מטטרון לשם שד"י, ומחזיר גם את הש"ד שהוא היצר הרע להיות כמוהו בשם שד"י. ועוד כתב וז"ל: 'מה דהוה איהו שד', ר"ל שבפעם הראשונה שבאתה זו הנשמה לעולם היה זה היצר מלאך של גבורה, ואחר כך בעוונות שעשתה אז נתהווה לשד גמור. ואחר כך שנתגלגלה ועשתה תשובה כאמור, אז אתהדר מלאך דידיה מטטרון, פירושו, שהמלאך הממונה עליו הוא מט"ט. עכ"ל.
לד. ברמ"ז הגרסא אתהדר מלאך דידיה מטטרון רוחא מיניה ואתהדר שדי. ובדפוס וילנא המילים 'רוחא מיניה' מוסגר בסוגריים, ובדרך אמת לא גרס לזה. וראה במה שכתבנו בהערה לדעיל בשם הרמ"ז.

ובעטרת צבי תיקן הגרסא 'מה דהוה איהו שד אתהדר רוחא מיניה ואתהדר מלאך דידיה מט"ט שד"י דהכי סליק מטטרון בחושבן' בסוד ורוח נכון חדש בקרב' ע"כ. והיינו דאותו רוח שהיה ביצר הרע שהוא מקליפת נוגה שלכן נקרא שד, חוזרת ונפרדת ממנו, ואזי נעשה מטטרון בחושבן שד"י, שהוא חלק הטוב שנפרד ממנו

שכתב וז"ל: 'ומנברך בה' שהיא סוד ראש הבריאה, ולא הזכיר תפילת העמידה כי פנימיות הבריאה עולה בעמידה ונעשה מהאצילות ואין כח למלאכי השכינה להכנס שמה. ע"כ. וראש הבריאה הוא היכל קדש קדשים שבו אנו עולים בברכות קריאת שמו וכמבואר בסידור הרש"ש (הרי"א ח"א עמוד 444, ונמוד 587) שבעזרת אבותינו אנו מעלים את השכינה להיכל קדש קדשים, ובאמירת ה' שפתי תפתח' (תהלים נא יז) שבתפלת העמידה, עולה פנימיות היכל קדש קדשים דבריאה ונעשה כאצילות עצמו.

כה. פרי עץ חיים (שם). וז"ל: והנה ענין קדושה דיוצר, הוא ו"ק דמטטרון המתקדשת בהם שכינה, שעלתה מן סנדלפון, ואז נקראת קדושה דיליה. ע"כ.

כז. פרי עץ חיים (שם). וז"ל: 'ואחר כך בשמע ישראל נקראת יחודא דיליה, דאיהי מתיחד עם המלך, בחיכל האבה ששם החסד העליון, ועל ידו היחוד כנועד, ואז מתייחדת שם ו"ק של המטרונות, הנמוזים בול תיבות 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', ומתייחדים עם ו"ק של המלך שבמטטרון, הרמוז בול תיבות ד'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' ע"כ.

וכה. הרמ"ק שראשי תיבות של אלו הג' בחינות שהם: ברכה קדושה ויחוד, הם 'ב'ק, בגימטריא ג' שמות אה"ה הו"ה אדנ"י. ואה"ה הוא בבחינת נשמה, הו"ה בבחינת רוח, ואדנ"י בבחינת נפש. ובענין זה הביאור הגר"א. ומקורם ברעיא מהימנא (פנחס יז):

ו"ל: 'וסלקין נהורין לחשבן יב"ק ואינון מלך מלך ימלוך ידו"ד אה"ה אדנ"י' סך הכל 'ב'ק' ע"כ.

ואמנם מצינו ביאור נוסף שבחינות אלו נאמרו במוחין הבאים לזעיר אנפין ולנוקבא בברכת כהנים, שאז משלימים לזעיר אנפין ו"ג תיקוני דיקנא כמו אריך אנפין, והוא משפיע ומתיחד בנוקבא. (וכמבואר במבוא שיעים כד. וביורה אריכות הוא בשער מאמרי רשב"י פרשת נשא, ובשער הכוונות דרושי חזרת העמידה דרוש ה), וביאור הענין שברכה הם ג' היות שבברכת כהנים בג' הפסוקים 'ברכך ה', 'אר ה', 'ישא ה' (מבשר ו כד-כו), ורמוזים לבחינת "ג תיקוני דיקנא ויש בהם י"ב אותיות, וכולם בחינת ברכה. ובחינת קדושה היא במוחא סתימנא שנשם יצאא הדיקנא דאריך אנפין, ויחוד הוא שבאדנ"י שהוא הנוקבא, שאחר שהאירו ה"ג תיקוני דיקנא דאריך בזעיר אנפין ונעשו גם בזעיר אנפין ו"ג תיקוני דיקנא, מאירים כל אלו האורות בנוקבא שהיא שם אדנ"י, והוא חיבור אדנ"י עם הו"ה

ספר על ידי התשובה יכול להפוך את יצרו תזחר

דְּהָכִי סְלִיק מְטַטְרוֹן בְּחוּשְׁבֵן שְׂדִי. וּמִנְד יִתְקַיֵּים בִּיה 'וְלוֹ תִהְיֶה
לְאִשָּׁה, לְאִי יוּכַל לְשַׁלְחָה כָּל יָמָיו' (דברים שם).
וְאִי לָא חֲזַר בְּתִיבְתָא, אִיהִי לְגַבִּיה מְשַׁתְּעַבְדָא בְּחוּבִין דְּעֵבְדַת,
וְיִתְקַיֵּים בִּיה 'הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִהְיֶה לְאִדוֹנִיהָ' (שמות כא ד), וְאִתְמַר
בְּתַהוּא שְׂד בְּעַל חוּבִיה 'וְהוּא יֵצֵא בְּנַפּוֹ' (שם).

הַפְּתָר וְהַפְּבֹד

חוזר בתשובה על חטאיו, אִיהִי לְגַבִּיה
מְשַׁתְּעַבְדָא בְּחוּבִין דְּעֵבְדַת - הנשמה
משתעבדת ליצר הרע בגלל חובות שעשתה
בגלגול הקודם^א, וְיִתְקַיֵּים בִּיה - ויתקיים
באדם זה מה שכתוב בפסוק (שמות כא ד)
'הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תִהְיֶה לְאִדוֹנִיהָ' רמז בזה
היות הנשמה ומלאכה משועבדים לעבד שהוא
קליפת הנוגה שביצר הרע^ב, וְאִתְמַר בְּתַהוּא
שְׂד בְּעַל חוּבִיה - ונאמר באותו הש"ד
שהוא היצר הרע, שהוא בעל חובו מפני
שהחטיא את נשמתו, (שם) 'וְהוּא יֵצֵא בְּנַפּוֹ'
כלומר שהיצר הרע יצא ממנה לבדו, וישאר
ש"ד בלא תיקון^ג.

ש"ד, דְּהָכִי סְלִיק מְטַטְרוֹן בְּחוּשְׁבֵן שְׂדִי^ד
- שכך עולה שמו מטטרוֹן, בחשבון שם ש"ד,
והוא בחינת היסוד, שעל ידי חטא האדם
מסתלק אור זה, ועתה בתשובתו חוזר אור
היסוד להאיר במטטרוֹן להשלים את שמו, וכן
להאיר בנשמתו^ה. וּמִנְד יִתְקַיֵּים בִּיה - ומיד
יתקיים בו מה שכתוב בפסוק 'וְלוֹ תִהְיֶה
לְאִשָּׁה'^ו, כלומר שהנשמה תתחבר אליו אחר
שעשה תשובה, ותהיה לו לאשה בהויה חדשה^ז,
ועוד 'לָא יוּכַל לְשַׁלְחָה כָּל יָמָיו' שאפילו
לעולם הבא לא תהיה בו אחיזה לחיצונים^ח.

כשלא עשה תשובה יצא בגפו בלא תיקון.

וְאִי לָא חֲזַר בְּתִיבְתָא - ואם האדם אינו

מקורות וצינים

במטטרוֹן ומשלים את שמו וכמבואר לעיל בהערה ואור זה שהוא
אור היסוד רמזו בב' טט"ן משמו של מטטרוֹן. ע"כ. וענין זה
מבואר בעץ חיים שער מו פרק ז מ"ת: 'דע כי מטטרוֹן גימטריא
ש"ד' שהוא ביסוד העליון הנקרא ח"י ואלו הם סוד ט"ט מן
מטטרוֹן. ע"כ. הרי שנרמז כח היסוד שבמטטרוֹן בב' הטט"ן
שבשמו, וכמו שהתבאר.

לו. כן הגרסא בדפוס^א ובדפוס וילנא. אמנם בדרך אמת מחק לזה
וגרס, 'ומיד יתקיים ביה האשה וילדיה תהיה לאדוניה'. ולביאורו
כשהנשמה עשתה תשובה אזי נאמר 'האשה וילדיה תהיה לאדוניה'
והיינו שהנשמה חוזרת לקדוש ברוך הוא, ומה שכתוב בפסוק 'והוא
יצא בגפו', נאמר על היצר הרע שיצא בגפו בלא תיקון. אמנם
לגירסא שלפנינו נאמר פסוק זה על אופן זה הנשמה לא עשתה
תשובה, ונאמר בה ש'תהיה לאדוניה' היינו לאתו אדון שהשליטה
עליה בחייה שהוא היצר הרע והוא נותר בלא תיקון.

לח. הרמ"ז.

לז. שם ברמ"ז.

מ. הרמ"ז (שם). ורמז זה במאמר 'על חובין דעבדת' היינו על חובות
שעשתה כבר בגלגול הקודם שלה.

מא. הרמ"ז.

מב. וישאר ש"ד ולא יפך למלאך. הרמ"ז. וראה עוד בקרני אור
שכתב ביאור זה בדרך אפשר.

חלק הרע. והוא בסוד 'ורוח נכון חדש בקרב' (תהלים נא יב) שעל
ידי התשובה נעשה בריה חדשה.

וראה בספר הליקוטין (תהלים כא) שכתב, 'שהטבילה כוונה גורמת
לאדם להיות בריה חדשה. והוא כוונת הפסוק 'לִב טהוֹר ברא'
הכל יחד, בגימטריא תנ"ה כי ג' מלואי אח"ה, קס"א קנ"א קמ"ג,
מאירים בו. ל"י בגימטריא ד' יוד"ין דשם ע"ב. ל"י אלהים,
בגימטריא ריבוע אדנ"י. ל"י אלהים ור"ח, בגימטריא שמו"ו, דהיינו
רצו"ן. וכן ור"ח נבו"ן, גם כן בגימטריא רצו"ן. 'חדש בקרב' עם
הכולל, בגימטריא ראשי שמותיהם של י"ב שבטים, שזכות כולם
מתעורר על חידוש בריאתו של זה הטובל לשם תשובה. 'חדש',
בגימטריא י"ב צירופי הו"ה. 'בקרבי', בגי' ש"ד. ומאיר בו אור
היסוד העליון שהוא מטטרוֹן שעולה חשבונו שד"י וגם שם זה הוא
ביסוד. ע"כ.

ובאספקלריא תיקן הגרסא: 'מה דהוה איתו שד אתהדר מלאך דירית
ליה מטטרוֹן רוחא מיניה' ע"כ. והיינו שמטטרוֹן שיש בו חלק טוב,
מוריש אותו לשד שהוא היצר הרע, ונעשה מושד ש"ד, כמו
מטטרוֹן שעולה בחשבון שד"י.

לח. כן היא הגרסא בדפוס^א ובגרסא רגיסו 'דהכי סליק מטטרוֹן
בחושבן שד"י.

לו. הרמ"ז. וביאר שם שאור היסוד בפנימיותו הוא אשר התחסר
בעונות האדם ועתה על ידי תשובתו חוזר אור פנימי זה ומאיר

**וְהָאֵלֹהִים שָׂדֵה, אִיִּהוּ בְמִטָּה דְמִשָּׁה, דְּאַתְהַפֵּךְ מִמִּטָּה לְנַחֵשׁ וּמִנַּחֵשׁ לְמִטָּה,
הָכִי הָאֵלֹהִים שָׂדֵה, אֶתְהַפֵּךְ מִשָּׁד לְמִלְאָךְ וּמִמִּלְאָךְ לְשָׂד כְּפֹנִים עֹבְדוּי
דְּבַר נָשׁ. וְהָאֵלֹהִים אִישְׁתְּמוּדַע יוֹסֵף שִׂידָא אַמַּאי אִיקְרִי הָכִי.**

הַפְתָּר וְהַכְּבוֹד

דְּבַר נָשׁ - כפי מעשיו של האדם^מ. **וְהָאֵלֹהִים
אִישְׁתְּמוּדַע יוֹסֵף שִׂידָא אַמַּאי אִיקְרִי
הָכִי**^מ - ומכאן נודע מדוע 'יוסף שידא' נקרא
בשם זה^מ.

אחר שביאר שעל ידי התשובה נתקן היצר הרע משד
לשדי, ואם לא עשה תשובה נשאר שד, עוד יבאר ששד זה
הוא כמטה של משה שהתהפך מנחש למטה וממטה לנחש
והכל כפי מעשיו של האדם.

וְהָאֵלֹהִים שָׂדֵה - וזה הש"ד שהוא היצר הרע,
אִיִּהוּ בְמִטָּה דְמִשָּׁה - הוא דוגמת
המטה של משה^מ, **דְּאַתְהַפֵּךְ מִמִּטָּה לְנַחֵשׁ**
- שנהפך ממטה לנחש להעניש הרשעים,
וּמִנַּחֵשׁ לְמִטָּה - ומנחש למטה, כדי לתת
שכר טוב לצדיקים, **הָכִי הָאֵלֹהִים שָׂדֵה** - כמו כן
שד זה שהוא היצר הרע, **אַתְהַפֵּךְ מִשָּׁד
לְמִלְאָךְ** - יכול להתהפך מנחש למלאך על
ידי שהאדם כופהו לטוב, **וּמִמִּלְאָךְ לְשָׂד** -
ויכול להפך ממלאך לשד **כְּפֹנִים עֹבְדוּי**

אחר שביאר היות היצר הרע שד המתהפך למלאך או מלאך
המתהפך לשד, יבאר [בהמשך המאמר שלא הובא כאן]
שיש מינים בשדים שהם כתלמידי חכמים, וכשמגלגלים
בבני האדם. יש בהם ששבו בתשובה והם התלמידי חכמים,
ויש שאינם שבים בתשובה והם חכמי הפילוסופיא
והתכונה, ויש מין שדים שהם ככהמה וחפצם רק ההיזק
והקלקול. וכדוגמתם בבני האדם, יש בהם ששבים
בתשובה, והם תלמידי חכמים גסי השכל והעיון, שטורחים
טורח מרובה ואינם משיגים אלא מעט עד שמשברים את
הקליפה, ואלה שאינם שבים הם עמי הארץ ששונאים
תלמידי חכמים והזיהור חז"ל מלהתקרב להם ולבנותיהם^מ.

מקורות וצייונים

את הרצועה יהיה נחש, והיינו שירד עוד למטה למקום הקליפות
התחתונות, ואם יחזיקו בו יהיה למטה, היינו שישאר בקליפת נוגה
שקרובה להימתק ולהיבך בקדושה.
מ. **כתב הרמ"ז** 'מטה' עם שד הרי נח"ש, ואם תסיר שד מנח"ש
נשאר 'מטה'.
מ. **דברי הרמ"ז** 'ומהכא אישתמודע שדא אמאי איתקרי ועל
שם שדים דאתו מהאי'. ובדרך אמת הוסיף 'ומהכא איתשמודע
יוסף שדא אמאי אתקרי הכי ועל שם שדים דאתו מהאי'. וכתב
הרמ"ז שיהי אגהה מבחין. ובדפוס וילנא לא גרסו ליה.
מ. **ומוזכר** ענין זה בגמרא עירובין (מג.): 'דילמא יוסף שידא
אמריהו', וכדמצינו בגמרא פסחים (ק): 'אמר רב יוסף, אמר לי יוסף
שידא אמריהו מלכא דשידא ממונה הוא אכולהו זוגי ומלכא לא איקרי
מוזיק. איכא דאמרי לה להאי גיסא, אדרבה מלכא [רתחנא הוא] מאי
דבעי עביד, שהמלך פרוץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחין בידו. אמר
רב פפא אמר לי יוסף שידא בתרי קטלינן בארבעה לא קטלינן. ע"כ.
וכתב ברמ"ז שהיה זה מצד חלק הרע של יוסף שזכה להכלל בטוב.
וכן הוא בוחר (ח"א רב): 'ובגין דא אקרוי מארי מתנייתין, דאינון ג' מינין
מינייהו, דין מין דלהון קמלאכי תשרת. ומין תניינא, כפגי אדם. ומין
תליתיא, כפגעין. ואית בהון תפימין פאנוייתא דבכתב ודבעי פה.
אתקרי יוסף שידא, על שם דאוליד ליה שד. וְלֵאמֹר לְמַנְאָ אַמְרוּי מְאִרִי
מְתִינִיתִין, וְאֵל הָרֵב הוֹקֵם לְמִלְאָךְ ה' צְבָאוֹת תוֹרֵךְ יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ. [וכבר
העמידו בעלי המנחש שיש בהם ג' מינים מין אחד כמלאכי השרת,
ומין שני כבני אדם, ומין שלישי כבהמות, ויש בהם חכמים בתורה
שכתב ושבשל פה, ונקראים 'יוסף שידא' על שם שנולדו משד].
מ. **הרמ"ז**.

מ. **ומבאר** באריכות בתיקוני זוהר (צג) וזה לשונו: 'ועוד יוֹרְהוּ ה'
עין' (שמות טו כה), דָּא מִשָּׁה דְמִשָּׁה, דְּתַהוּ מִתְהַפֵּךְ מִמִּטָּה לְנַחֵשׁ
וּמִנַּחֵשׁ לְמִטָּה, כְּגוֹן לְהֵט הַחֶרֶב מִתְהַפֵּכְתָּ (בראשית ג כד), וְדָא
מִסְטֵרוֹן, דְּבִיה תְּהוּ מִשְׁתַּמֵּשׁ מִשָּׁה וְבִינֵיהּ, כְּגוֹנָא דְעִמּוּדָא
דְאִמְצִיעִיתָא דְהוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בִּיהּ, וְתוּהוּ מְהִיג תַּתְּאִין בִּיהּ, אוֹף הָכִי
מִשָּׁה דְתוּהוּ כְּגוֹנָא דְלִיָּה, תְּהוּ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִשָּׁה, וְאַמַּאי אֶתְקַרֵּי
מִסְטֵרוֹן 'מִשָּׁה', דְלִזְמִינֵיהּ מִשָּׁה כְּלַפֵּי זְכוּ לְצַדִּיקָא, וְלִזְמִינֵיהּ מִשָּׁה כְּלַפֵּי
חֻבְרָא לְרִשְׁעִיָּא, וְכֵן דָּא אֶתְהַפֵּךְ מִמִּטָּה לְנַחֵשׁ לְרִשְׁעִיָּא לְאַלְקָהָה
לוֹן בִּיה, וּמִנַּחֵשׁ לְמִטָּה לְצַדִּיקָא לְמִיָּתִיב לוֹן בִּיה אַתְרָא. [ומבאר
הכתוב 'ויורה ה' עין' הוא המטה של משה שהיה מתהפך מנחש
למטה וממטה לנחש, כדוגמת 'להט החרב המתהפכת', והוא
מִסְטֵרוֹן שבו היה משתמש משה רבינו מכיון מידת התפארת
שטמטרו'ן אחוז בה, ובו הנהיג את התחתונים, כך משה שהוא
כדוגמתו היה משתמש במטה. ומִסְטֵרוֹן נקרא 'מטה' משום
שפעמים מטה לזכות לצדיקים, ופעמים מטה לחובה לרשעים ולכן
התהפך מטה לנחש, לרשעים להלקותם בו, ומנחש למטה
לצדיקים, לתת להם בו שכר].
ועוד עיין ברמ"ז שכתב: 'ומשה בתחילה היה סוד מִסְטֵרוֹן שלכן
נקרא 'והנה נער ככה' (שמות ב ו), ובמדרגה זו עשה המופתים
במצרים ומטוה היה מסודו שהוא ביצירה ששם עין הדעת טוב ורע
ולכן פעמים שהטוב גובר ונעשה **מטה**, מלשון **שִׁמְשָׁה** הרע לטוב,
ופעמים שהרע גובר והנחש מומטה לנחש, ורמז לו הקדוש ברוך הוא
שלא ירדו ישראל למדגרות התחתונות של הקליפות כי אם
לקליפת נוגה שהיא עין הדעת טוב ורע, ובו היה חטא אדם הראשון
ושם היו נשמות ישראל מושקעות בהיותם במצרים, ואם יתירו לו